

Het is mogelijk om naar stilte te luisteren, Reuven. Ik ben erachter gekomen dat je naar stilte kunt luisteren en ervan kunt leren. Het heeft een eigen kwaliteit en dimensie. Soms praat de stilte tegen me. Voor mij leeft stilte. Ze spreekt. En ik kan haar horen.'

De woorden werden zangerig uitgesproken. Hij klonk precies als zijn vader.

'Dat begrijp je niet, hè?' vroeg hij.

'Nee.'

Hij knikte. 'Ik dacht wel datje dit niet zou begrijpen.'

'Hoe bedoel je, de stilte praat tegen je?'

Je moet ernaar willen luisteren, dan hoor je het pas. Stilte heeft een vreemde, mooie structuur. Ze spreekt niet altijd. Soms - soms huilt ze en kun je de pijn van de wereld erin voelen. Dan doet het pijn om ernaar te luisteren. Maar je moet wel.'

Ik voelde mezelf weer koud worden toen ik hem zo hoorde praten. 'Ik begrijp er helemaal niets van.'

blz. 252 Uitverkoren

Ik kan me niemand voorstellen die de eenzaamheid niet haat, in het bijzonder een onvrijwillige eenzaamheid. Zelfs Byrd haatte het tenslotte. Hij dacht dat hij het prachtig zou vinden. Maar hij werd er tenslotte doodsbenuwd voor. Een mens desintegreert, als hij volledig alleen is. Dan gebeuren er vreemde dingen. 'Weet je wat er met Byrd gebeurde? Hij richtte in 1934, in Antarctica, een vooruitgeschoven weerstation in en bemande dat viereneenhalve maand in zijn eentje. Hij was door middel van de radio verbonden met de buitenwereld, met Klein Amerika. Hij wilde alleen zijn. Hij zag zelfs uit naar de eenzaamheid. En in het begin was het een schitterende ervaring, en betreurde hij het zelfs dat hij een radio had. Maar toen werd het langzaamaan wat hij noemde de geestdodende ervaring van eenzame opsluiting. Dat zijn zijn eigen woorden. Even kijken.' Danny zweeg even. Toen begon hij uit het hoofd te citeren. 'Thuis wordt ik meestal meteen wakker, in het volle bezit van mijn vermogens. Maar hier is dat anders. Het duurt een paar minuten voordat ik mijn hersens er weer bij heb; het lijkt alsof ik rondtast in het koude niets van de interstellaire ruimte, verloren en radeloos. Ergens anders zegt hij: Als ik nu lach, lach ik van binnen; want ik schijn te hebben verleerd, het hardop te doen. Hij zegt dat het gemis aan conversatie het hem moeilijk maakt in woorden te denken. Ik praat in mezelf en luister naar de woorden, maar ze klinken hol en onbekend. Een paar paragrafen verder schrijft hij dat hij heeft geprobeerd, het effect van isolatie op de mens te analyseren, Ik geef je alleen maar enkele opmerkingen van hem. Hij zegt: De stilte van deze plek is even echt en tastbaar als geluid. Nog echter dan het kraken, bij tijd en wijle, van het Grote Barrière Rif of de zware schokken van de sneeuwverschuivingen. En dan zegt hij iets heel belangrijks. Heel vaak komt mijn stemming daar bovenuit; maar als de stemming zakt, merk ik dat ik om verandering smeekeen blik op bomen, een rots, een handvol aarde, het geluid van een misthoorn, alles als het maar behoort tot de wereld der beweging en levende wezens. Dat is een bijzonder interessante waarneming. Maar Byrd was in staat het hoofd te bieden aan de echte effecten van desintegratie door de eenzaamheid, omdat hij lijsten moest bijhouden, instrumenten moest aflezen, en, zoals hij het stelt: mijn afweersystemen beter zijn geworden. Het liep later niet zo best met hem af, maar dat is een ander verhaal.

blz. 214/215 De Belofte

Hoe kun je blijven houden van, en met eerbied blijven kijken naar iets, dat je geleerd hebt te ontleden.

blz. 286 De Belofte

Chaim Potok, Uitverkoren (2000), De Belofte (1995) - BZZTôH 's Gravenhage